DOI: 10.36695/2219-5521.4.2020.55

УДК 347.78

Н.Д. КОГУТ, М.В. ТАРАСЕНКО

*Наталя Дмитрівна Когут, кандидат юридичних наук, старший викладач Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського**
ORCID: 0000-0001-6990-8752

*Маргарита Володимирівна Тарасенко, студентка магістратури Видавнично-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського***
ORCID: 0000-0002-2026-0999

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ОРИГІНАЛЬНІ ТВОРИ МИСТЕЦТВА: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Візуальне мистецтво протягом тисячоліть пройшло складний шлях і в певні періоди набувало різних якостей: від наскельних рисунків до складних форм вираження людських почуттів, що відповідають соціально-політичному замовленню свого часу. Творче надбання виражається в архітектурі, скульптурі, графіці, живописі, фотографії, дизайні, театрално-декораційному та декоративно-прикладному мистецтві. Нам відомо безліч художніх стилів: одні виражаються епохами, інші існують всього декілька років. Таким чином, творцю, щоб створити щось унікальне, просто неможливо не звертатися до праць своїх попередників чи сучасників.

Існує тонка грань між пошуком натхнення в чужих творах і плагіатом. Важливо враховувати, що навіть найбільш популярні автори, особливо на початку своєї кар'єри, створюють свої твори через осмислення та використання елементів чужих творів¹. Студенти та початківці копіюють твори задля підвищення власної майстерності. Це природно, однак вони виступають лише в якості учбових творів, не мають ніякої цінності як витвір мистецтва, а тому комерція тут недоречна.

Не так важливо, хто є автором твору: ним може бути будь-яка особа чи угруповання, в тому числі дитина чи психічно хвора людина². У будь-якому випадку законодавство закріплює право на використання твору у будь-який спосіб за автором.

Кожний вид мистецтва має певні нюанси щодо захисту прав, що дає привід більш детально обґрунтувати дане питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень щодо врегулювання захисту прав на художній твір слід зазначити авторів, які висвітлюють та обґрунтовують певні деталі, що є сумнівними і неточними в українському законодавстві. Наукові праці К. Семенюк, А. Шафран, О. Улітіної, Р. Самсіна, Є. Романової, Є. Грекова лягли в основу написання даної статті.

Мета статті. Дослідження авторського права у сфері образотворчого мистецтва та інших видів мистецтва і виявлення особливостей і аномалій щодо захисту творів різних видів мистецтва, визначення змісту плагіату та похідних творів мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Пройшло багато століть, перш ніж творчістю змогли насолоджуватися і займатися всі бажаючі. Крім того, з розвитком науки і техніки з'явилися нові методи створення мистецтва: фотографія, цифровий малюнок, 3D-друк, анімаційні фільми тощо. У положенні про Експертну раду Міністерства культури України з питань сучасного мистецтва дається таке визначення сучасному мистецтву:

© Н.Д. Когут, М.В. Тарасенко, 2020

* *Natalia Kogut, Ph.D. in Law, Senior Lecturer of the National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

** *Marharyta Tarasenko, Master's student of the National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

«сучасне мистецтво – сукупність сформованих у другій половині ХХ століття художніх засобів та форм, в яких основна увага приділяється концептуальному вираженню проблематики взаємовідносин особистості та суспільства, що виражаються переважно у медіа-мистецтві (відео-арт, медіа-інсталяція, медіа-перформанс тощо), яке створюється та висвітлюється за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (відео-, комп'ютерні, мульти-медійні тощо), а також у традиційних видах мистецтва (скульптура, живопис, графіка тощо)»³.

Отже, мистецтво стало доступним для людства. Тепер художником може стати будь-яка особа, яка взагалі здатна творити красу. Як зазначає О. Улітіна, «сьогодні проявити свою індивідуальність у творчості значно простіше і дешевше»⁴. Не дивно, що з'явилась потреба в авторському праві: воно охороняє результати інтелектуальної творчої діяльності, виконані у певній формі. Кожний окремий вид мистецтва потребує свого власного підходу щодо врегулювання права автора на твір.

Архітектура. Це єдиний вид мистецтва, що виокремлений в Законі України «Про авторське право і суміжні права»⁵. Даний Закон дає таке визначення: «твір архітектури – твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо)». Така ж стаття існує і в Законі України (далі – ЗУ) «Про архітектурну діяльність»⁶. Даний термін суперечить ст. 8 цього ж закону: авторське право поширюється лише на форму вираження твору (у даному випадку на твір архітектури), але не може поширюватись на концепції, процеси, навіть якщо вони описані та проілюстровані. Отже, авторське право не може захищати ескізи і креслення при їх використанні в будівництві. Однак при цьому кінцевий результат (будівля чи ландшафтне утворення) створюється не архітектором, а будівельною компанією, тобто можна припустити, що дана будівельна компанія є аналогом суб'єкта суміжних прав. У законі не точно вказано, в чому виражаються об'єкти суміжних прав. У ст. 35 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» незрозуміло, що таке «інші» твори. Можливо, саме механічна робота у створенні авторського твору мала б стати об'єктом суміжного права. *Визнання будівельних компаній та видавництва суб'єктами суміжних прав* вирішило б чимало питань щодо розподілу майнових прав між авторами та суб'єктами, які допомагають у механічному створенні складних оригінальних об'єктів та тиражуванні літературно-художніх творів і їх розповсюдженні, існує проєкт директиви щодо розширення суб'єктів суміжних прав⁷. Проте будівельні компанії, як правило, є замовниками, тож підписують договори з архітекторами про передачу їм всього комплексу виключних авторських майнових прав ще до початку їх співпраці з архітекторами.

Хоча *креслення* не є кінцевим результатом архітектурної діяльності, вони – підтвердження авторства. Існує версія, що автором відомої київської модернової споруди – будинку з химерами – був не Владислав Городецький, а інший архітектор – Микола Добачевський. Однак на кресленнях споруди стояв підпис Городецького. До того ж, Городецький був не тільки архітектором, а й замовником⁸.

Тож у даному випадку простежується недосконалість законодавства, оскільки захищається креслення як малюнок (авторське право), однак відсутній надійний механізм захисту прав архітектора на дозвіл чи заборону втілення цього креслення в будівлю і збереження авторських прав на архітектурну (креативну) частину вартості будівлі, а також на визначений законодавством авторський нагляд за будівництвом, адже в даному випадку правовій охороні підлягатиме не форма вираження твору, а ідея (креслення і будівля – різні форми вираження творів). Втім, креслення та архітектурні проєкти не є об'єктами патентного права, яке захищає ідеї, не можуть бути запатентовані як винахід, корисна модель, а також не належать до промислових зразків товарів. При цьому, відповідно до ч. 6 ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність», реалізація затвердженого органами влади робочого проєкту будівництва допускається одноразово, а повторна – лише за згодою автора, зазначеного в проєктній документації, який нерідко є номінальним автором.

Хоча архітектура є виявом образотворчого мистецтва, вона значно відрізняється від інших видів тим, що поєднує в собі три види діяльності: художню, наукову і технічну. Архітектор – не просто художник, він не лише придумує красивий зовнішній вигляд будівлі, він підбирає матеріали, вирішує інженерні питання, продумує доцільність, міць споруди. За словами Є. Грекова, «характерною особливістю творчого характеру діяльності зі створення творів архітектури є обов'язкове поєднання у творчому процесі: з одного боку, визначених утилітарних потреб людей, а з другого – розкриття в архітектурних формах задумів та почуттів автора... що й утворює саме ті особливі риси, які відрізняють цей твір від багатьох інших, подібних йому»⁹. Проте *будівля як цілісний твір не є об'єктом авторського права*, оскільки авторське право захищає лише форму будівлі, а не інженерні рішення, які самі по собі, окремо від будівлі, можуть бути запатентовані як винаходи чи корисні моделі.

Крім того, архітектурну частину будівлі може формувати не тільки архітектор. Будинок з химерами відомий насамперед скульптурами, хоча ми знаємо архітектора, а не скульптора. Якщо звернути увагу на готичні костюли або барокові будинки, можна помітити, що вони цінні не тільки як пам'ятники архітектури. Вони прикрашені величезною кількістю скульптур, вітражів, фресок, мозаїк тощо. Отже, було задіяно велику кількість різнопланових митців, які співпрацювали між собою. Варто згадати також, що в середньовіччя собори будувалися протягом століть, тому вони мають не тільки декількох авторів, а й виконані в декількох стилях. Наприклад, Шартрський собор у Франції має різні вежі, одна з яких виконана в романському стилі, інша – в стилі палаючої готики. Різниця в побудові цих веж – 500 років. Приміром, у літературному збірнику може бути декілька авторів, хоча кожна частина може існувати незалежно, так і в архітектурі певні частини закріплюються за окремими авторами.

Скульптура. Закон не дає певного визначення поняттю «скульптура». «Скульптура (лат. *sculpture*, *sculpro* – висікаю, вирізаю) – ліплення, пластика (гр. *plastike*, від *plasso* – ліплю), вид образотворчого мистецтва, що заснований на принципі об'ємного, фізично тривимірного зображення, твори якого виконуються з твердих або пластичних матеріалів»¹⁰.

Скульптури можуть існувати як незалежно, так і бути частиною цілого: вони можуть прикрашати парки, площі, інтер'єр та екстер'єр споруд тощо.

Історія знає випадки, коли навіть авторство великих майстрів ставилося під сумнів. Коли Мікеланджело закінчив свою «Пєту» і її виставили в Соборі Святого Петра, до автора дійшли чутки, що народ приписує цю роботу іншому скульптору – Кристофоро Соларі. Тоді Мікеланджело висік на поясі Діви Марії: «Це зробив флорентієць Мікеланджело Буонаротті». Пізніше він шкодував про цей спалах гордості й у подальшому більше не підписував свої скульптури.

Є ще більш древні згадки порушення авторського права на твори скульптури. Після захоплення Римською імперією Греції звідти було вивезено велику кількість грецьких скульптур. Ці скульптури копіювалися римськими ремісниками, які разом з оригіналами розміщувалися в садах полководців та знатних людей. При цьому імена грецьких майстрів, які були викарбувані на підніжжі статуй, стиралися. Можливо, саме тому римські скульптори, на відміну від грецьких, вважалися ремісниками, а не майстрами.

Мабуть, одним з найбільш популярних різновидів плагіату є скульптура, що зображує відомих людей і персонажів. Такі скульптури популярні серед фанатів, які купують подібний товар у великих кількостях. Закон не забороняє створювати такі роботи у некомерційних цілях. Але враховуючи кількість магазинів, що продають такі фігурки, постає питання, чи мають вони право на їх продаж, адже далеко не всі з них мають ліцензію. По суті, це один із різновидів плагіату, коли особа здійснила переробку твору чи його частини і видала як результат власної творчої діяльності. Постає й інше питання: чи можна створювати картину або скульптуру живої відомої людини без її дозволу в комерційних цілях чи для публічного розміщення. Приміром, щодо фотографічних творів існує чітка заборона на такі дії.

У другій половині XX ст. з'явився новий вид скульптури, що створюється за допомогою 3D-друку. Цей вид можна назвати співпрацею художника і машини. У той час як автор придумує концепцію, 3D-принтер реалізує її, виконуючи механічну роботу. За словами Д.В. Каварги, сучасного скульптора, «створення фізичних об'єктів з цифрових моделей ще не стало буденним в мистецтві, навіть в сучасному, але це – авангард, завтрашній день для втілення задумів художників в реальність»¹¹. Спершу такі роботи створюються у 3D-програмі, яких на даний момент чимало. Для сучасного мистецтва це зовсім нова техніка, саме тому такі роботи поки що цінуються. Інше питання, чи можна вважати кожний примірник оригінальним. Така техніка дуже схожа із цифровою фотографією, бо збільшує тиражність твору і додає нових можливостей при створенні малих деталей, але має й певні обмеження. Щоб створити скульптуру великих розмірів, її необхідно розділити на сегменти, які вручну збираються, після чого затираються шви і підфарбовуються. Отже, щоб визначити ступінь цінності скульптури і захищати її авторське право, надрукованої на 3D-принтері, потрібно індивідуально досліджувати її характеристики.

Графіка. Графіка – робота, виконана за допомогою лінії і штриха. Така робота, як правило, створюється на контрасті чорного та білого, однак зустрічаються поліхромні твори (наприклад, кольорова літографія). Графіка поділяється на станкову, прикладну, книжково-журнальну, плакатну, комп'ютерну та графіку письма. Це найдревніший вид мистецтва, адже саме з наскельних малюнків (що є, без сумніву, графікою) людина починає увічнювати свою історію і закладає фундамент мистецтву.

Закон не виокремлює графіку в окреме визначення, однак перераховує окремі види графіки, об'єднуючи їх під загальною назвою «образотворче мистецтво». Це не є правильним, адже твори архітектури і декоративного мистецтва також можна об'єднати під цим визначенням. А згідно з такою класифікацією станкову графіку відносять до образотворчого мистецтва, а ужиткову графіку – до ужиткового. У даному випадку законодавство може піти двома шляхами: об'єднати три окремих визначення (архітектура, образотворче мистецтво, ужиткове мистецтво) в одне – образотворче мистецтво, або розбити на більш точну класифікацію: *архітектура, живопис, графіка, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво, фотомистецтво і дизайн*.

Естамп є унікальним видом графічної техніки. Він об'єднує в собі різні техніки друку: офорт, дереворит, літографія, ліногравюра, шовкографія тощо. Кожна техніка має свої якості, але в них є спільний етап: на попередньо створену форму наноситься фарба і під тиском відбивається на поверхні, яку потрібно задрукувати. У результаті, залежно від техніки, можна отримати певну кількість відбитків. Це значно здешевлює вартість кожного листа, але при цьому роботи з однієї форми можна продати багато разів, що допомагає швидше популяризувати художника¹². Ціну за кожний примірник визначає автор, у результаті перші відбитки будуть найдорожчими, тоді як автор літературного твору отримує прибуток у вигляді роялті з продажу кожної копії твору¹³.

На відміну від сучасної поліграфічної продукції, коли примірники є копіями початкового макету, кожний відбиток є окремим оригінальним продуктом. Але при цьому і сама форма – оригінал. При кожному новому відбитку малюнок потроху стирається, на нього наноситься різна по щільності, структурі й кольору фарба тощо. Комбінуючи різні прийоми, автор створює роботи, які не схожі одна на іншу. Отже, *гравюра – це і метод, і витвір мистецтва*. Такі відбитки можна порівняти із плівковими фотографіями, коли кожна проявлена фотографія буде оригіналом.

У законодавстві не підтверджено, але є дві версії щодо оригінальності відбитку. Відповідно до першої, кожний відбиток є оригіналом, незалежно від участі автора, але із зазначенням імені, в тому числі після його смерті. Друга версія свідчить, що лише ті відбитки, що створювалися автором чи під його керівництвом, можна вважати оригінальними. Однак все-таки авторський відбиток ціниться вище. Гравюри, підписані лише на початковій формі, значно дешевші, ніж ті, що підписані автором від руки. Отже, хоча техніка була винайдена для копіювання, в наші часи її можна назвати елітарним видом мистецтва, що ціниться не тільки оригінальністю ідеї, а й складністю процесу виготовлення.

Процес створення гравюр можна порівняти із стародавніми книгами. Кожна книга створювалась індивідуально, тому кожний наступний примірник доповнювався, покращувався залежно від статків замовника. Це дало поштовх для експериментів, що надало можливість покращити і здешевити процес виготовлення. Сучасна логіка макетування та маркування тексту склалася саме в рукописний період. Серед ілюстрацій і графічних елементів книги зустрічаються і гравюрні відбитки, і вручну мальовані зображення. З появою книгодрукування, започаткованого Гутенбергом, виникло питання щодо захисту авторського права¹⁴.

Сучасні видання створюються великими тиражами за допомогою друкарських форм і машин. Примірники не мають індивідуальності, тому захищаються інакше. Звичайно, у книзі вказане ім'я автора і видавництво, але власник може перепродати книгу, не сплачуючи відсотків авторам за правом слідування. Особливого захисту потребують *pop-up* видання, що цінні не лише нестандартною формою, а й складністю виготовлення¹⁵. Найдорожча частина при виготовленні *pop-up* книг – ручна збірка і приклейка. Отже, хоча книги даного типу тиражні, але кожний примірник вручну дорізається, перевіряється, тому має свою індивідуальність.

Анімаційні фільми – відкриття ХХ ст. Якщо сказати іншими словами, то це історія в картинках, тобто за допомогою послідовного розміщення кадрів створюється рухоме зображення, причому кадри можуть бути не тільки мальованими, а й фотографічними (коли застосовуються об'ємні об'єкти, виконані із пластиліну чи пластику). У даному випадку мають захищатися не тільки ті якості, що притаманні іншим видам мистецтва (композиція, підбір кольорів тощо), а й сценарій.

На кінець 2019 р. в судах розглядається питання щодо можливого плагіату в мультфільмі про крокодила-ізгоя, автором сценарію якого став британський письменник Дерик Тан. Продюсер Д. Рожкова вислала письменнику на підписання договір, у результаті якого виключні авторські права передаються продюсеру. Після відмови Тана Д. Рожкова продовжила працювати над проектом, змінивши назву твору і надолік головного героя. Дерик Тан вважає, що українці вкрали його концепцію, і тепер працюють над мультсеріалом із його ідеєю. «Вони виграли грант з моєю концепцією, над якою я працював останні роки. А потім поміняли назву і взяли якогось сценариста, який нібито щось придумав сам. Це плагіат», – каже Дерик. У свою чергу, Д. Рожкова запевняє, що після відмови британця вони найняли нового сценариста і за вісім днів розробили концепцію з нуля, а залишили саме крокодила з тієї причини, що це дуже вдалий образ, який часто зустрічається в літературі¹⁶.

Відповідно до Закону «Про авторське право і суміжні права», всі частини твору повинні захищатися, навіть якщо вони можуть існувати самостійно. Будь-яка переробка твору вважається похідною, навіть зі значними змінами. Закон не уточнює, яка кількість змін може вноситись у твір. Отже, персонаж – це власність автора, до того ж основна ідея простежується в похідному творі. Проте, якщо персонаж є загальновідомим об'єктом, що виражається загальноживим словом, то його неможливо захистити, а *сюжет є концепцією чи ідеєю, яка, на жаль, не захищається ні авторським правом, ні патентним правом*. Тож, слід констатувати, що сюжет твору, концепція фільму тощо не охороняються авторським правом, тому треба шукати нові правові конструкції для захисту прав сценаристів.

Дизайн. Визначення дизайну в законодавстві найменш точне. Він описаний як твір образотворчого мистецтва, однак він належить скоріше до ужиткового або декоративно-прикладного мистецтва, що складається з окремих елементів, які формують естетичні й функціональні якості предметного середовища.

Одним із найбільших проривів людства в останні десятиліття можна назвати штучний інтелект. Штучний інтелект застосовується у різних сферах людського життя, в тому числі і в дизайні¹⁷, однак штучний інтелект не вміє творити самостійно, процес складається із комбінування і опрацювання результатів людської діяльності. До найбільш цікавих програм для дизайнерів, що використовують штучний інтелект, можна віднести Let's Enhance, NVIDIA: AI Reconstructs Photos, Font Joy тощо. Кожна з них виконує певні функції: підбирають шрифтові пари, розфарбовують, домальовують або стилізують фотографії, верстають сайти¹⁸.

Таким чином, штучний інтелект виступає в ролі співавтора, хоча і неповноцінного, адже поки штучний інтелект не вміє самостійно творити. Штучний інтелект – це інструмент в руках автора, як, наприклад, фотокамера. Фотограф самостійно налаштовує камеру, щоб отримати різні за якістю і настроєм фотографії. Отже, потрібно визначити, яку частину твору у процентному співвідношенні повинен виконати творець, щоб вважатися автором. Як у випадку з цитуванням, кількість роботи, виконаної штучним інтелектом, не повинна перевищувати внеску автора¹⁹.

Живопис. Під живописом розуміють вид образотворчого мистецтва, твори якого створюються за допомогою фарб, що наносяться на будь-яку поверхню. Захист живописного твору найбільш визначений, адже його неможливо тиражувати. За плагіат не вважається використання творів скульптури у живописному творі і навпаки²⁰.

У сфері живопису значно більша проблема, пов'язана із плагіатом, ніж у будь-якому іншому виді мистецтва з тієї причини, що на живописну картину значно більший попит і простіші умови копіювання

(доступність фарб і полотен, можливість дописувати деталі для досягнення схожості тощо). Така проблема хвилювала художників у всі часи, оскільки ідея картини, сюжет, композиція, кольори є інтелектуальною власністю творця. Копіювання може бути повним чи частковим: плагіатор може повторити композицію і колір, але змінити сюжет. Якщо, картина створюється не з уяви художника, а з існуючого пейзажу, то довести факт плагіату майже неможливо.

У багатьох країнах дозволяється продаж картин без підпису. В цілому, найбільш небезпечним для плагіатора вважається копіювання картин відомих майстрів. Якщо в автора виникає потреба вказати своє ім'я, уникаючи звинувачень у плагіаті, то потрібно вирахувати ступінь плагіату. Як і в інших видах мистецтва, процент плагіату не повинен перевищувати половини власного внеску. Однак чітких критеріїв визначення плагіату в мистецьких творах законодавство не містить, це будуть визначати судові експерти в кожному конкретному випадку.

Пітер Пауль Рубенс, художник епохи бароко, для створення своїх полотен використовував учнів-підмайстрів, адже працювати у майстерні Рубенса було великою честю. Його робота полягала у створенні ескізів, написанні облич та фінальних мазків, але все одно автором значився лише він. Однак Рубенс був не першим, хто використав такий прийом: до нього працювали разом з учнями Мікеланджело, Боттічеллі, Гірландайо та інші. Полотна, створені майстрами особисто, коштували значно дорожче. Отже, підмайстрів можна вважати *співавторами з меншою участю*, щоправда, законодавство не визначає такого поняття, як визначення відсотка участі співавтора. Разом із тим на практиці підмайстри отримують заробітну плату за свою роботу, яка вважається технічною, і не мають авторських прав. Зазначений вид технічної роботи суттєво відрізняється від технічного вкладу видавництва чи будівельних компаній, тому їх не слід відносити до можливого розширення суб'єктів суміжних прав.

Висновки. Щоб визначити, чи є твір мистецтва оригінальним, слід виміряти відсоток запозичення із творів інших авторів. Це не означає копіювання, адже створити щось повністю нове з таким різнобарв'ям художніх стилів майже неможливо. Із розвитком цифрових технологій автор може прорекламувати себе на весь світ, адже у користувачів з'явився необмежений доступ до творів мистецтва. Однак наразі не може бути впевненості в тому, що результат творчої діяльності абсолютно оригінальний, проте законодавство має чіткіше врегулювати поняття *«похідного твору мистецтва»*, на який потрібна згода первинного автора та ступеня можливого використання форми вираження одного твору в іншому без згоди автора первинного твору залежно від різних видів мистецтва.

¹ Семенюк К. Порушення у сфері авторського права: некоректне цитування та плагіат. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 6. С. 5–19.

² Штефан А. Феномен творчої діяльності в авторському праві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 4. С. 5–13.

³ Про затвердження Положення про Експертну раду Міністерства культури України з питань сучасного мистецтва від 2.12.2016 р. № 1130 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-16/ed20161202#n19>

⁴ Улітіна О. Фан-арт і авторське право. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 12–15.

⁵ Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

⁶ Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>

⁷ Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. (Text with EEA relevance.). OJL 130. 17.5.2019. P. 92–125.

⁸ Рудяченко А. Дом, который построил Влад. URL: https://zn.ua/personalities/gorodeckiy-dom-kotoryy-postroil-vlad-318653_.html

⁹ Греков Є.А. Авторське право на твори архітектури : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2007. 20 с.

¹⁰ Словник мистецьких термінів / Г. Сотська, Т. Шмельова. Херсон: Вид-во «Стар», 2016. 52 с.

¹¹ Киселёв В. 3D-печать в искусстве: скульптуры художника Каварги. Хабр. 25.09.2017. URL: <https://habr.com/ru/company/top3dshop/blog/406903/>

¹² Сасина Я. Эстамп. URL: <https://artchive.ru/encyclopedia/118~Estamp>

¹³ Самсін Р.І. Виникнення права слідування як особливого авторського повноваження в законодавстві країн Європи. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 30 (1). С. 151–156 (Серія «Право»).

¹⁴ Жуковская Л.П. Рукописная книга. URL: <http://redkayakniga.ru/knigovedenie/item/f00/s01/e0001777/index.shtml>

¹⁵ Романова Е.О. Книги поп-ап, или «книги-забавы», вчера и сегодня. *Искусство Евразии*. 2018. № 4 (11). URL: <https://readymag.com/u50070366/1214115/12/>

¹⁶ Маракин Д. Украинцы выиграли 602 000 грн на мультсериал. Британский режиссер обвинил их в краже проекта. Что происходит?. 04.12.2019. URL: https://vctr.media/problemnyy-krokodilchik-32930/?utm_source=ig&utm_medium=post&utm_campaign=ig_vector

¹⁷ Girling, R. AI and the Future of Design: What will the designer of 2025 look like? 2017. URL: https://www.artefactgroup.com/ideas/ai_design_2025/

¹⁸ Ратасеп А. Инструменты дизайна будущего. Design Prosmodr. 02.09.2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Tf5CcQbDn-0>

¹⁹ Зайцева-Калаур І.В. Межі використання авторських творів журналістів організаціями ЗМІ. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ChaaU_2013_3_10

²⁰ Дроб'язко В. Закон УРСР «Про авторське право» 1929 року. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 3. С. 5–12.

Резюме

Когут Н.Д., Тарасенко М.В. Особливості захисту прав на оригінальні твори мистецтва: історико-правовий аспект.

Автори досліджують правове регулювання захисту авторських прав щодо всіх можливих видів мистецтва: архітектура, скульптура, графіка, дизайн, живопис та ін. Зосереджується особлива увага на виникненні авторських прав на твори в нових мистецьких жанрах в еру цифрових технологій, зокрема: 3-D цифрові моделі; естамп; гравюра; поп-ап видання та інші. Визначаються особливості вільного використання творів та створення похідних творів у різних видах мистецтва.

Ключові слова: образотворче мистецтво, авторське право, плагиат, архітектура, скульптура, живопис, графіка.

Резюме

Когут Н.Д., Тарасенко М.В. Особенности защиты прав на оригинальные произведения искусства: исторически-правовой аспект.

Авторы исследуют правовое регулирование защиты авторских прав относительно всех возможных видов искусств: архитектура, скульптура, графика, дизайн, живопись и др. Сосредотачивается особенное внимание на возникновении авторских прав на произведения в новых жанрах искусства в эру цифровых технологий, в частности: 3-D цифровые модели; эстамп; гравюра; поп-ап издания и другие. Определяются особенности свободного использования произведений, а также создания производных произведений в разных видах искусств.

Ключевые слова: изобразительное искусство, авторское право, плагиат, архитектура, скульптура, живопись, графика.

Summary

Natalia Kogut, Marharyta Tarasenko. Peculiarities of Author's Rights Protection to Original Works of Art: Historical and Legal Aspect.

The authors investigate the legal regulation of copyright protection in all possible arts: architecture, sculpture, graphics, design, painting, etc. The authors focus on the emergence of copyright in works in new art genres in the digital age, in particular: 3-D digital models; engraving; engraving; pop-up publications and others. Peculiarities of free use of works and creation of derivative works in different kinds of art are determined.

Each art form needs its own approach to regulating the author's rights to the work. Architectural objects include both construction projects and drawings, as well as the buildings themselves, garden and park formations.

The architectural design and the building are protected separately from each other. Therefore, there is no possibility to protect the architect's rights to permit or prohibit the implementation of the project in the building and preserve the copyright to the architectural part of the building value, because in this case the idea (construction project) and building – various forms of works' expression. However, construction projects are not subject to patent law, can not be patented as an invention, utility model, and do not belong to industrial designs. The building as a whole is not the subject of copyright, as copyright protects only the shape of the building, not engineering solutions, which in themselves, separately from the building, can be patented as inventions or utility models.

Plagiarism of sculptures, especially sculptures of famous people and characters, is difficult to prove. In addition, there is the question of the need to obtain permission from living famous people to create such sculptures for their commercial use. There is a question of recognizing or not recognizing the 3-D sculpture as the original object of copyright.

Works of fine art can be divided into: architecture, painting, graphics, sculpture, decorative and applied arts, photography and design. Works created with the help of a print as a unique type of graphic technique are considered original, as well as film photographs, when each developed photo will be original. Each copy of a book created using the pop-up technique is also considered original.

The plots of films are difficult to defend in the context of copyright, because, in fact, they are a concept or idea that is easy to change. The legislation does not clearly define that such a modification will be considered a derivative of the original work. The legislation does not contain clear criteria for defining plagiarism in works of art. Also, the legislation does not regulate co-authorship with more or less complicity.

Key words: fine arts; copyright; plagiarism; architecture; sculpture; painting; graphics.